

VÝROČNÍ ZPRÁVA ZA ROK 2020

Česká komise pro UNESCO

Vznik: usnesením vlády ze dne 1. června 1994 č. 299

Statut: poslední aktualizace dne 15. září 2016

Pozn.: Členské státy Organizace spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu dle článku VII Ústavy UNESCO zřizují ve svých zemích národní komise, které mají úlohu spojovacího orgánu pro všechny otázky, které jsou v zájmu UNESCO. Vzhledem k mezinárodně vžitému termínu „komise“ nebyl název tohoto poradního pracovního orgánu vlády (PPOV) změněn na „radu“, ačkoliv se jedná o PPOV s časově neomezenou působností.

1. STATUTÁRNÍ OTÁZKY

1.1. Statut a Jednací řád

Česká komise pro UNESCO (dále jen „Komise“) byla ustavena na základě usnesení vlády ze dne 1. června 1994 č. 299 jako meziresortní poradní a koordinační orgán vlády pro záležitosti týkající se Organizace spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu (UNESCO) v návaznosti na příslušná ustanovení Ústavy UNESCO a Charty národních komisí UNESCO.

Činnost Komise upravuje Statut a Jednací řád. Statut upravuje postavení, úkoly, složení a orgány Komise, jakož i postavení a úkoly Sekretariátu Komise. Jednací řád stanoví zásady zasedání Komise a jejích orgánů (Výkonného výboru a odborných sekcí). Platná verze Statutu je ze dne 15. září 2016. Platná verze Jednacího řádu je ze dne 11. dubna 2017.

1.2. Členská základna

V souladu s čl. III a IV Statutu jsou členy Komise zástupci ministerstev a institucí, jež se aktivně podílejí na plnění programů UNESCO, zástupci české odborné veřejnosti, kteří jsou činní v oblastech aktivit UNESCO, a čestní členové. Členy Komise jmenuje a odvolává ministr zahraničních věcí s přihlédnutím k zajištění vyváženého zastoupení odpovídajícího hlavním programovým oblastem UNESCO, a to zejména na základě návrhů příslušných ministerstev a institucí, jež se aktivně podílejí na plnění programů UNESCO. Funkční období členů Komise je čtyřleté. V souladu s čl. VI Statutu jmenuje a odvolává předsedu a místopředsedy Komise ministr zahraničních věcí.

K obnově mandátu celé Komise došlo ke dni 1. prosince 2019. Po revizi členské základny v roce 2019 je Komise tvořena 40 členy: 7 zástupců ministerstev, 23 zástupců institucí, 4 členů jmenovaných *ad personam*, 5 čestných členů a vedoucího tajemníka Sekretariátu Komise. Seznam členů Komise ke dni 31. prosince 2020 je uveden v příloze.

V roce 2020 došlo v Komisi k jedné personální změně: na návrh agentury CzechTourism byl dne 31. května odvolán její zástupce RNDr. Tomáš Seidl a na jeho místo byla k 1. červnu 2020 jmenována Ing. Jana Měchurová, MA.

2. SEKRETARIÁT KOMISE

Sekretariát Komise je v souladu s usnesením vlády ze dne 12. června 1996 č. 328 začleněn do Odboru OSN MZV (oddělení OSN 3, od 1. února 2020 oddělení OSN 2).

V roce 2020 došlo v rámci Sekretariátu Komise k pěti personálním změnám. Organizační změnou byla ke dni 27. ledna 2020 přesunuta Martina Procházková ze služebního místa asistentky Komise na jiné služební místo v rámci MZV. Na služební místo asistenta Komise tak nastoupil Michal Šmakal, který na místě působil do 13. července 2020. Od 24. července 2021 pak na služebním místě asistentky je zařazena Ludmila Koblížková. Na služební místo tajemníka Komise byla ke dni 1. července 2020 zařazena Mgr. Bc. Alena Malásková, která na tomto místě nahradila PhDr. Petra Čápa. Ze služebního místa vedoucího oddělení OSN 2 a vedoucího tajemníka Komise byl ke dni 24. srpna 2020 odvolán Ing. René Zelený a k 25. srpnu 2020 byl na předmětné služební místo jmenován Mgr. Petr Štěpánek, PhD.

Sekretariát Komise byl tak ke dni 31. prosince 2020 tvořen následujícími pracovníky:

- (1) vedoucí tajemník Mgr. Petr Štěpánek, PhD. (od 25. srpna 2020);
- (2) tajemnice Mgr. Bc. Alena Malásková (od 1. července 2020);
- (3) asistentka Ludmila Koblížková (od 24. července 2020).

3. ČINNOST KOMISE

Spolupráce České republiky s UNESCO, tj. provádění závazků vyplývajících pro Českou republiku z jejího členství v UNESCO a z jejího členství v mezinárodních úmluvách, jejichž deponitářem je generální ředitel UNESCO, je prováděna a financována věcně příslušnými ministerstvy, případně dalšími orgány státní správy, v souladu se zákonem č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy, v platném znění.

3.1. Zasedání Komise

V souladu s čl. V Statutu se zasedání Komise konají dle potřeby, nejméně dvakrát ročně. V roce 2020 se uskutečnila dvě plenární zasedání Komise, z nichž jedno proběhlo online s ohledem na nepříznivou epidemiologickou situaci.

Komise na svém prvním zasedání dne 11. června 2020 vyslechla informaci o personálních záležitostech, tematickou prezentaci ředitelky a dvou studentů Gymnázia Třeboň (členské školy Síťe přidružených škol UNESCO v ČR) a informace o průběhu a výstupech zasedání Koordinačního týmu Síťe, které se uskutečnilo dne 20. května 2020. Členové Komise byli rovněž seznámeni s výroční zprávou Komise za rok 2019 a schválili nová Pravidla pro udělování záštít a použití loga České komise pro UNESCO. Rozsáhlým bodem zasedání byly informace předsedů tří odborných sekcí Komise k jejich činnosti, a to jednak v rámci ohlednutí za zasedáními uskutečněnými v únoru a březnu 2020, tak i s ohledem na zahájení reflexe dopadů pandemie COVID-19 na různé oblasti společnosti. Závěrem plenární zasedání vzalo na vědomí plán termínů zasedání Komise a jejích sekcí v 2. pololetí 2020, který byl přijat Výkonným výborem na jeho květnovém zasedání.

Druhé plenární zasedání Komise se uskutečnilo dne 10. prosince 2020, historicky poprvé ve virtuálním formátu. Členy Komise nejprve informovala zástupkyně Stálého delegáta ČR při UNESCO, Mgr. Leona Kleinová, o průběhu první části 210. zasedání Výkonné rady UNESCO v Paříži. V dalším bodě programu pak vystoupili náměstek pro řízení sekce kulturního dědictví a příspěvkových organizací Ministerstva kultury ČR, Ing. Vlastislav Ouroda, Ph.D., a ředitel Odboru obecné ochrany přírody a krajiny Agentury ochrany přírody a krajiny v ČR, Mgr. Jaromír Kosejk, kteří informovali členy České komise o aktuálním stavu projednávání nového stavebního zákona z pohledu ochrany památek a životního prostředí. Vzhledem k předchozí angažovanosti České komise v této problematice se členové dohodli, že téma budou i nadále aktivně sledovat. Posledním bodem programu bylo téma dopadů pandemie COVID-19 na kulturu a vzdělávání. Ing. Marek Prokůpek, Ph.D. představil projekt zabývající se mapováním krátkodobých dopadů mimořádných opatření souvisejících s pandemií COVID-19 na živou kulturu. Mgr. Martina Lehmannová prezentovala výsledky dotazníkového šetření realizovaného Mezinárodní radou muzeí ICOM zaměřujícího se na dopady opatření na muzea a informovala o aktivitách Českého výboru ICOM na podporu muzeí. PhDr. Ondřej Andrys, MAE, MBA, MPA představil studii České školní inspekce monitorující jarní a podzimní etapu distančního vzdělávání na základních a středních školách v ČR. Veronika Peterová z MŠMT pak doplnila informace o aktivitách UNESCO v oblasti vzdělávání.

3.2. Zasedání Výkonného výboru Komise

V souladu s čl. VII Statutu je Výkonný výbor subsidiárním orgánem Komise. Výkonný výbor je složen z předsedy, prvního a druhého místopředsedy, vedoucího tajemníka, zástupců ministerstev a předsedů odborných sekcí Komise. Zasedání Výkonného výboru se konají dle potřeby, nejméně čtyřikrát ročně.

V roce 2020 se s ohledem na nepříznivou epidemiologickou situaci a přechod do online prostředí uskutečnila pouze dvě zasedání Výkonného výboru, a to ve dnech 22. května 2020 a 20. listopadu 2020. Projednávána byla běžná agenda spojená s činností Komise (personální záležitosti, zasedání odborných sekcí, informace o výsledcích zasedání orgánů UNESCO, informace o činnosti Síťe přidružených škol UNESCO v České republice, informace o udělovaných záštítách) a příprava plenárních zasedání Komise. Nad rámec těchto témat byla

projednána nominace oslav 200. výročí narození G. J. Mendela na seznam výročí UNESCO pro období 2022-2023.

3.3. Zasedání odborných sekcí a ad hoc pracovních skupin Komise

V souladu s čl. VIII Statutu jsou odborné sekce poradními útvary Komise, které jsou složeny z členů Komise, kteří projeví zájem v dané sekci pracovat, jakož i z dalších odborníků, kteří nejsou členy Komise. Zasedání odborných sekcí se konají dle potřeby, zpravidla dvakrát ročně. K řešení konkrétních úkolů může sekce ustavit *ad hoc* pracovní skupiny.

Komise na svém plenárním zasedání dne 17. prosince 2015 rozhodla o ustavení tří odborných sekcí, které byly opětovně ustaveny i na plenárním zasedání dne 13. prosince 2019 při příležitosti zahájení nového čtyřletého funkčního období Komise:

- (1) Sekce pro vzdělávání, vědu a informatiku;
- (2) Sekce pro kulturu a komunikaci;
- (3) Sekce pro životní prostředí.

V souladu s čl. VIII odst. 2 Statutu Komise jmenuje předsedy odborných sekcí předseda Komise na návrh Komise z řad jejích členů. Předseda Komise přijal návrhy nominací na opětovné jmenování předsedy odborných sekcí, které byly schváleny na plenárním zasedání dne 13. prosince 2019 a s účinností od 1. ledna 2020 jmenoval PhDr. Zdenku Mansfeldovou, CSc., předsedkyní Sekce pro vzdělávání, vědu a informatiku, Mgr. Lenku Lázňovskou předsedkyní Sekce pro kulturu a komunikaci a PhDr. Ivana Ryndu předsedou Sekce pro životní prostředí. Mandát předsedů odborných sekcí je dvouletý.

3.3.1. Sekce pro vzdělávání, vědu a informatiku (a společné zasedání se Sekcí pro životní prostředí)

Sekce pro vzdělávání, vědu a informatiku České komise pro UNESCO se v roce 2020 sešla pouze jednou, dne 5. března 2020. Druhé zasedání, plánované na 14. října 2020, bylo z důvodu pandemie a epidemiologických opatření zrušeno. Zasedání 5. března bylo organizováno společně se Sekcí pro životní prostředí, čemuž odpovídal i program zasedání. RNDr. Jindřich Karásek přednesl přednášku „Krise jako příležitost: Kybernetická bezpečnost“ věnovanou bezpečnostním rizikům v informatice, elektronických a sociálních sítích. Druhou přednášku o aktuálním výzkumu: „Příběhy sucha – lokální souvislosti extrémních klimatických jevů, jejich percepce a ochota aktérů k participaci“ přednesl Mgr. Karel Čada, Ph.D. PhDr. Ivan Rynda doplnil přednášku informací o aplikačním pedagogickém vyústění projektu.

Na zasedání byla podána informace o činnosti Sítě přidružených škol UNESCO a vedena diskuse o směřování činnosti sekce a spolupráce s ostatními sekcemi v dalším období, včetně návrhu společných témat.

3.3.2. Sekce pro kulturu a komunikaci

Sekce pro kulturu a komunikaci se v roce 2020 sešla pouze jednou, a to dne 27. února 2020. Druhé zasedání, plánované na 6. října 2020, bylo s ohledem na epidemiologickou situaci zrušeno a část jeho plánovaného programu byla přesunuta na program plenárního zasedání Komise v prosinci 2020 (viz 3.1).

Na zasedání Sekce dne 27. února 2020 byly projednávány jako hlavní body programu aktuální stav příprav stavebního zákona a příprava nových pravidel pro udělování záštít Komise. Ing. Vlastimil Ouroda, Ph.D. informoval členy Sekce o průběhu projednávání nového stavebního zákona a členové se shodli, že v závislosti na vývoji situace v případě potřeby bude svoláno mimořádného zasedání Sekce pro přípravu dalšího stanoviska České komise (*pozn.: k tomuto tématu pak bylo svoláno společné zasedání Sekce pro kulturu a komunikaci a Sekce pro životní prostředí dne 13. ledna 2021*). V debatě k pravidlům pro udělování záštít

Komise se členové sekce shodli na potřebě upravit pravidla pro udělování záštít České komise pro UNESCO tak, aby sledovala větší propojení zaměření předkládaného projektu s programovými oblastmi UNESCO a zvýšila se kontrola kvality aktivit spojených se záštitou. Na základě diskuse na zasedání pak předsedkyně Sekce zpracovala návrh znění Pravidel, který prošel připomínkovým řízením v rámci Komise a byl schválen na červnovém plenárním zasedání (viz 3.1).

Uvedená témata byla v rámci bodu Různé doplněna informací předsedkyně Klubu UNESCO Kroměříž o komplikované situaci v ochraně a údržbě Květné a Podzámecké zahrady, které v současné nemají stejného vlastníka. Na základě dobrých zkušeností z jiných památek zapsaných na Seznam světového dědictví UNESCO v ČR Sekce Klubu doporučila zřízení Řídící skupiny („Steering Group“), resp. Rady světové památky pro potřebu společného provozu Podzámecké a Květné zahrady a Arcibiskupského zámku. Mgr. Michal Beneš, CSc. informoval členy o aktuální situaci okolo programu Paměť světa a Česká rada dětí a mládeže prezentovala projekt 72 hodin.

3.3.3. Sekce pro životní prostředí

Společné zasedání se Sekcí pro vzdělávání, vědu a komunikaci je zachyceno v bodě 3.3.1. S ohledem na epidemiologickou situaci se v druhém pololetí roku 2020 zasedání Sekce pro životní prostředí neuskutečnilo.

3.3.4. Ad hoc pracovní skupina k programu UNESCO Paměť světa

Ad hoc pracovní skupina k programu UNESCO Paměť světa, jejímž předsedou je Mgr. Michal Beneš, v roce 2020 nezasedla s ohledem na pokračující přezkum programu a pozastavení nominačního procesu do Registru Paměť světa (viz níže v části 4.5.1).

3.4. Záštity České komise pro UNESCO

Komise evidovala v roce 2020 celkem 16 žádostí o udělení záštity nad konáním projektů z oblasti kultury, vzdělávání a vědy. V souladu s Pravidly pro udělování záštít a použití loga schválila udělení záštity u celkem 15 z nich. Žádosti Slovanské unie z.s. o záštitu nad projektem „Kulturní dědictví UNESCO 2021 – Arménie, Bělorusko, Černá Hora, Rakousko“ nebylo vyhověno. Přehled úspěšných žádostí za rok 2020 shrnuje následující tabulka:

Č.	Název projektu	Pořadatel	Místo konání
1	Generální shromáždění Modrého štítu 2020	Český komitét Modrého štítu	Praha
2	Dny slovanské kultury 2020	Slovanská unie, z.s.	různá místa v ČR
3	48. ročník Mezinárodní dětské výtvarné výstavy Lidice 2020	Památník Lidice	Památník Lidice, Národní knihovna a další místa v ČR i v zahraničí
4	8. ročník Týdne uměleckého vzdělávání a amatérské tvorby (ARTýden 2020)	NIPOS	různá místa v ČR
5	Hydrologie malého povodí 2020	Ústav pro hydrodynamiku AV ČR, v. v. i.	Novotného lávka 5, Praha 1
6	MHF Letní slavnosti staré hudby (21. ročník)	Collegium Marianum - Týnská škola s. r. o.	Kostel sv. Šimona a Judy, Zámek Troja, Břevnovský

			klášter, Emauzský klášter, Betlémská kaple, Rudolfinum, Pražská konzervatoř
7	Dětská galerie Lapidárium	Vzdělávací a kulturní centrum Broumov o.p.s.	Klášter Broumov
8	Translokační plány židovských obydlí v 18. století	Národní archiv	Národní archiv, Praha 4
9	Postgraduální kurz polymerní vědy	Ústav makromolekulární chemie AV ČR, v.v.i.	Ústav makromolekulární chemie AV ČR, v.v.i. Praha 6
10	ENVOFILM 2020 - 5. ročník	Albrechtova střední škola, Český Těšín	Albrechtova střední škola Středisko Střelnice Č. Těšín
11	72 hodin	Česká rada dětí a mládeže Praha 1	Po celé ČR
12	XXXI. FESTIVAL FORFEST CZECH REPUBLIC 2020	UMĚLECKÁ INICIATIVA – ARTISTIC INITIATIVE KROMĚŘÍŽ	Kroměříž
13	10. výročí zápisu Masopustních obcházek a masek z Hlinecka	NMvP, Muzeum v přírodě Vysočina	Hlinsko
14	Mezinárodní sklářské sympozium 2020	SUŠS Valašské Meziříčí	Valašské Meziříčí
15	ICOM Praha 2022	Český výbor ICOM	Praha

3.5. Spolupráce Komise se státními a nestátními organizacemi

V roce 2020 pokračovala úspěšná spolupráce Komise se společnostmi L'Oréal Česká republika a Akademií věd ČR na programu L'Oréal – UNESCO „Pro ženy ve vědě“. Již 14. ročníku české edice tohoto stipendijního projektu se účastnilo celkem 50 vědkyň, přičemž cílem programu je podpořit vědeckou kariéru žen. Vítězkami se staly Ing. Lucie Augustovičová, Ph.D., z Matematicko-fyzikální fakulty Univerzity Karlovy, RNDr. Zuzana Jirásková Zákostelská, Ph.D., z Mikrobiologického ústavu Akademie věd ČR, a Mgr. Zuzana Musilová, Ph.D., z Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy. Laureátky ceny získaly ocenění v celkové hodnotě 600 tisíc Kč, které mohou využít libovolně k přímému či nepřímému rozvoji své pracovní kariéry.

3.6. Výstupy Komise

V roce 2020 uveřejnila Komise svou výroční zprávu za rok 2019 v souladu s usnesením vlády ČR ze dne 21. března 2018 č. 189. Toto usnesení podle svého 23. článku „nahrazuje předkládání pravidelných výročních zpráv příslušných PPOV vládě zveřejňováním pravidelných výročních zpráv příslušných PPOV způsobem umožňujícím dálkový přístup“. Výroční zpráva České komise pro UNESCO za rok 2019 byla schválena dne 22. května 2020 Výkonným výborem Komise a zveřejněna dne 26. května 2020 na webových stránkách Ministerstva zahraničních věcí.

Komise sama nedisponuje prostředky pro vlastní publikační činnost, její prezentace na internetu je součástí webových stránek MZV¹. Sekretariát Komise také vydával informační magazín.

3.6.1. Aktualizace publikace „České poklady UNESCO“ a příprava interaktivní brožury

V roce 2020 byla aktualizována publikace „České poklady UNESCO“, kompletní průvodce po všech lokalitách v ČR figurujících na seznamech světového dědictví UNESCO. Publikace, která byla poprvé vydána pod záštitou České komise UNESCO v roce 2018, je zdrojem inspirace pro cestování a obsahuje ověřené relevantní informace. K dosavadním cizojazyčným mutacím v angličtině a francouzštině nyní přibyla i německá verze publikace.

V aktualizovaném vydání byly zahrnuty dva nové kulturní statky, které byly zapsány na Seznam světového dědictví v červenci 2019 (Krajina pro chov a výcvik ceremoniálních kočárových koní v Kladrubech nad Labem a Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří), a dále nehmotné kulturní dědictví „Modrotisk, resitenční ruční tisk a barvení indigem v Evropě“, které bylo zapsáno na Reprezentativní seznam nemateriálního kulturního dědictví lidstva v roce 2018. Aktualizován byl také seznam aktuálních kandidátů na zařazení do seznamu.

Publikace se věnuje nejen statkům zapsaným na Seznam světového dědictví, ale zabývá se též lokalitami pod ochranou nemateriálního kulturního dědictví, tedy tradic, znalostí a dovedností. Věnuje dále pozornost přírodním územím, která získala v rámci programu UNESCO Člověk a biosféra status biosférické rezervace. Prostor má i území s ochranou geologického a přírodního i kulturního dědictví Země - Globální geopark UNESCO. Průvodce nabízí navíc základní informace i o lokalitách, které by jako další rády rozšířily řady světového dědictví UNESCO, a je vybaven navigační mapou a kvalitními profesionálními fotografiemi.

Ke konci roku 2020 také začaly přípravy na interaktivní verzi publikace vhodné pro mobilní zařízení a tablety, která by mimo jiné obsahovala videa a odkazy na webové stránky či jiné interaktivní publikace. Interaktivní publikace bude dostupná ve čtyřech jazykových mutacích a její publikování je plánováno na druhou polovinu roku 2021.

3.7. Rozdělení dotací ze státního rozpočtu

Komise se na rozdělování dotací ze státního rozpočtu nepodílí.

4. ČINNOST V PROGRAMOVÝCH OBLASTECH UNESCO

4.1. Činnost v oblasti kultury

4.1.1. Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví (1972)

V roce 2020 se z důvodů probíhající pandemie COVID-19 neuskutečnilo 44. zasedání Výboru pro světové dědictví a bylo přeloženo na léto 2021. Česká republika tak bude muset počkat na výsledek hodnotícího procesu k nominaci „Významná evropská lázeňská města“ až do léta 2021 (nadmárodní sériová nominace, kterou koordinuje ČR, a do které je dále zapojeno Německo, Rakousko, Belgie, Francie, Itálie a Velká Británie. Českou stranu v této nominaci reprezentují lázně v Karlových Varech, v Mariánských Lázních a ve Františkových Lázních).

V lednu 2020 byla podána přihláška na rozšíření nadnárodní sériové nominace „Dlouhověké bukové lesy a pralesy Karpat a dalších oblastí Evropy“ zahrnující také lokalitu na území České republiky (Jizerskohorské bučiny) a v návaznosti na to se uskutečnila hodnotící mise nezávislých expertů na uvedené lokalitě, jejíž výsledky budou podkladem pro rozhodování o zápis uvedené nominace na Seznam světového dědictví.

¹ https://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/cr_v_mezinarodnich_organizacich/unesco/aktualne/index.html

Během roku 2020 pokračovala také příprava další nominace kulturních památek na Seznam světového dědictví, a to nominace „Žatec a krajina žateckého chmele“. Nominace navazuje na projekt Žatec, město chmele, který v roce 2018 doporučil Výbor pro světové dědictví rozšířit o příklad krajiny s chmelnicemi. Nové pojetí nominace bylo od té doby na národní úrovni rozpracováno a konzultováno i se zahraničními experty z poradní organizace Výboru (ICOMOS). Aktuálně dokončená nominační dokumentace byla vypracována týmem odborníků a představitelů Města Žatec, Městského úřadu Žatec a Krajského úřadu v Ústí nad Labem, Ministerstva kultury, Národního památkového ústavu, Ústeckého kraje, vlastníků nejdůležitějších chmelařských památek včetně společnosti CHMELARŠTVÍ, družstvo Žatec, a dalších. Příprava nominace je podpořena i Memorandem o spolupráci, které bylo podepsáno mnoha partnery, v neposlední řadě na úrovni Ministerstva kultury i Národního památkového ústavu, Ministerstva zemědělství i Ministerstva pro místní rozvoj. Revidovaná nominace byla dokončena a předložena Centru světového dědictví na začátku roku 2021.

Pokud jde o stav péče o již zapsané statky světového dědictví, i v roce 2020 pokračovala jednání ohledně nejvhodnějšího umístění točny v zahradách státního zámku v Českém Krumlově.

Pokud jde o Historické centrum Prahy, nebylo v roce 2020 z důvodů pandemie možné uskutečnit plánovaný workshop týkající se Metropolitního plánu. Workshop zorganizovaný kolem tématu ochrany hodnot kulturního dědictví v územním plánování se uskutečnil on-line na jaře 2021.

Odložení zasedání Výboru pro světové dědictví také neumožnilo formálně dokončit procesy spojené s podmínkami při zápisu statku Krajina pro chov a výcvik kočárových koní v Kladrubech nad Labem, pro které správce statku, kterým je vedení Národního hřebčína v Kladrubech nad Labem, spolu s Národním památkovým ústavem, Ministerstvem kultury a dalšími partnery v období od podzimu 2019 připravili řadu dodatečných informací. Očekáváme, že se tak stane na zasedání Výboru v roce 2021.

V reakci na pandemickou situaci v r. 2020 a její dopady na světové dědictví spustilo Centrum světového dědictví program World Heritage Cities, který se zaměřil zejména na výzvy měst světového dědictví a památek v městských oblastech. V rámci programu začal vycházet měsíční zpravodaj Urban Notebooks a proběhly online workshopy World Heritage City Dialogues, během kterých diskutovali vybraní site manageři, focal points a zástupci Centra světového dědictví dopady pandemie na města světového dědictví a způsoby, jakými se snaží s nastalou situací vyrovnat, případně ji obrátit ve svůj prospěch.

MK v roce 2020 posoudilo v souladu se Směrnicí k provádění Úmluvy o ochraně světového dědictví několik žádostí o umístění emblému světového dědictví na publikace týkající se statků světového dědictví. Dále zprostředkovalo stanoviska ČR k žádostem Centra světového dědictví o poskytnutí informací v několika případech, které se týkaly agendy světového dědictví.

4.1.2. Úmluva o zachování nemateriálního kulturního dědictví (2003)

V září 2020 byla ČR na 8. zasedání Valného shromáždění Úmluvy o ochraně nemateriálního kulturního dědictví jednoznačně zvolena členem Výboru pro zachování nemateriálního kulturního dědictví. ČR ve volbě zvítězila nad Albánií poměrem 102:41 hlasů. Aktivně se pak zúčastnila jednání Výboru pro zachování nemateriálního kulturního dědictví v prosinci 2020. Dalším úspěchem roku 2020 byl zápis revidované nominace Ruční výroby ozdob z foukaných skleněných perel pro vánoční stromek na Reprezentativní seznam nemateriálního kulturního dědictví lidstva.

4.1.3. Haagská úmluva o ochraně kulturních statků za ozbrojeného konfliktu (1954) a její dva protokoly (1954, 1999)

ČR je do roku 2023 členem Výboru na ochranu kulturních statků za ozbrojeného konfliktu. MK i v roce 2020 zaslalo dobrovolný příspěvek do Fondu na ochranu kulturních statků v

případě ozbrojeného konfliktu, který byl zřízen, aby umožnil poskytování finanční nebo jiné pomoci při vytváření opatření a ustanovení na ochranu kulturních statků v době míru (např. zpracování žádostí o zvýšenou ochranu památek, zajištění odborných misí, konzultací, atd.). Finanční pomoc z Fondu je také možné využít při zajištění urgentních či dočasných opatření na ochranu kulturních statků za ozbrojeného konfliktu nebo jejich rehabilitace po jeho skončení. V roce 2020 byla zároveň zahájena meziresortní příprava zodpovězení dotazníků pro aktuální proces periodického reportingu.

4.1.4. Úmluva o ochraně a podpoře rozmanitosti kulturních projevů (2005)

UNESCO reagovalo na dopady pandemie spouštěním mnoha iniciativ a programů v digitálním prostoru. V dubnu proběhlo jednání ministrů kultury, na kterém ministři potvrdili enormní dopad pandemie v oblasti kultury, a to jak ekonomický, tak především sociální. Za ČR se jednání aktivně zúčastnil ministr kultury Lubomír Zaorálek. Byla spuštěna iniciativa ResiliArt (Resiliart Artists and Creativity beyond Crisis). ČR opět přispěla do Fondu pro kulturní rozmanitost péčí Ministerstva kultury dobrovolným příspěvkem, čímž se zařadila po bok ostatních států EU. Fond je určen na pomoc konkrétním věcným projektům ze zemí s méně rozvinutou kulturní infrastrukturou, které jsou adresovány Mezivládnímu výboru pro ochranu a podporu rozmanitosti kulturních projevů.

4.1.5. Úmluva o opatřeních k zákazu a zamezení nedovoleného dovozu, vývozu a převodu vlastnictví kulturních statků (1970)

V této souvislosti s 50. výročím Úmluvy 1970 v roce 2020 proběhlo několik velmi přínosných on-line konferencí ohledně problematiky nedovoleného obchodu s kulturními statky. V rámci věcně příslušného odboru MK se stále připravuje ratifikace Úmluvy UNIDROIT.

4.1.6. Český komitét Modrého štítu v r. 2020

Český komitét Modrého štítu se v roce 2020 intenzivně věnoval přípravám generální konference, která byla původně plánována na 25. - 27. listopad 2020. Vzhledem k dramatickému průběhu pandemie v ČR i ostatních regionech světa, z nichž by se zástupci národních komitétů této organizace za daných podmínek nemohli zúčastnit, proběhlo pouze on-line hlasování k ustavení nového výboru organizace. Vlastní konference byla přesunuta na rok 2021. Připravené akce na původní akci proto byly zrušeny a okamžitě byly zahájeny přípravy pro nový termín akce, který byl stanoven na 1. - 3. září 2021. Ke dni uzávěrky výroční zprávy však není jisté, zda konference proběhne prezenčně či bude rozhodnuto o jejím uskutečnění ve virtuální podobě.

4.1.7. Výročí UNESCO

Program Výročí UNESCO se od roku 1952 podílí na připomínání historických událostí a významných osobností členských států. V roce 2020 byla předložena Sekretariátu UNESCO nominace 200. výročí narození G. J. Mendela. O jeho zařazení do kalendáře významných výročí UNESCO se rozhodne během 41. Generální konference UNESCO v roce 2021.

4.2. Činnost v oblasti vzdělávání

4.2.1. Cíl udržitelného rozvoje č. 4 – kvalitní vzdělávání

Česká republika klade klíčový důraz na agendu udržitelného rozvoje v oblasti vzdělávání. Vzdělávací systém ČR považuje rovný přístup ke vzdělávání za svou prioritu, čemuž odpovídá také akcentace této problematiky v soustavě strategických dokumentů Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. V říjnu 2020 byla přijata Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+ (Strategie 2030+), která je zásadním strategickým dokumentem pro oblast vzdělávací politiky. Strategie 2030+ reflektuje a akcentuje hlavní úkoly Cíle udržitelného rozvoje č. 4., zaměřuje se na rozvoj kompetencí v oblasti udržitelného rozvoje, snížení nerovností

ve vzdělávání, přístup ke kvalitnímu vzdělávání a rozvoj digitálních kompetencí žáků i učitelů.

Implementace jednotlivých cílů udržitelného rozvoje:

a) Cíl: Do roku 2030 zajistit, aby všechny dívky a chlapci měli přístup k bezplatnému, rovnému a kvalitnímu primárnímu a sekundárnímu vzdělávání s odpovídajícími výstupy

Rovný přístup ke vzdělávání je zakotven ve školském zákoně č. 561/2004 Sb., v paragrafu 2 (Zásady a cíle vzdělávání), který zaručuje bezplatné základní a střední vzdělávání státních občanů ČR nebo jiného členského státu Evropské unie ve školách, které zřizuje stát, kraj, obec nebo svazek obcí. Tento paragraf v odst. 1 písm. a) rovněž uvádí, že rovný přístup ke vzdělání má každý státní občan ČR nebo jiného členského státu EU, a to bez jakékoli diskriminace z důvodu rasy, barvy pleti, pohlaví, jazyka, víry a náboženství, národnosti, etnického nebo sociálního původu, majetku, rodu a zdravotního stavu nebo jiného postavení občana.

Dětem, žákům a studentům se speciálními vzdělávacími potřebami jsou na základě doporučení školského poradenského zařízení a písemného informovaného souhlasu zákonných zástupců bezplatně poskytována podpůrná opatření, jež slouží k zajištění individuálního a rovného přístupu při inkluzivním vzdělávání v běžných školách.

Prováděcím předpisem školského zákona je vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, ve znění pozdějších předpisů. V průběhu roku 2019 byla připravována její novela, která nabyla účinnosti k 1. 1. 2020. Jejím cílem je zefektivnit implementaci inkluzivního vzdělávání tak, aby mělo každé dítě, žák či student rovné možnosti ve vzdělávání, snižovala se administrativní zátěž pedagogických pracovníků za účelem zvýšení časových možností k pedagogické práci s dětmi, žáky a studenty a bylo systémově řešeno zajištění podpůrných opatření personálního charakteru.

MŠMT se zaměřuje také na to, aby byl přístup ke vzdělávání zajištěn spravedlivě, bez ohledu na etnicitu, původ a socio-ekonomické nebo zdravotní znevýhodnění. V roce 2018 MŠMT schválilo Akční plán inkluzivního vzdělávání na období 2019–2020, který navazuje na předchozí Akční plán. Cílem je na základě dosavadních zkušeností zlepšit podmínky pro realizaci změn a přispívat k širokému pojetí principů inkluze u odborné i široké veřejnosti. Obsahuje opatření na podporu rovných příležitostí a spravedlivého přístupu ke kvalitnímu vzdělávání, včetně prevence a nápravy předčasných odchodů ze vzdělávání. Jedná se například o zavedení lepší evidence a statistiky žáků vzdělávaných v inkluzivním prostředí a o zpřesnění a sjednocení diagnostiky tak, aby byla žákům s jakýmkoli znevýhodněním či postižením nabídnuta adekvátní podpora v rámci vzdělávacího systému.

Podobná opatření jsou zajištěna i žákům s dalšími znevýhodněními, zejména s jiným mateřským jazykem, než je čeština (u těchto žáků počet podpořených narostl téměř pětinasobně) a žákům socio-kulturně znevýhodněným (v tomto případě počet podporovaných žáků narostl devítinasobně od zavedení opatření).

Společné vzdělávání je v ČR podporováno také pomocí Evropských strukturálních a investičních fondů (ESIF). Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání v rámci svých výzev umožňuje mimo jiné realizovat projekty zaměřené na zkvalitnění inkluzivního vzdělávání, poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, nebo na podporu škol nacházejících se v prostředí sociálně vyloučených lokalit.

Další důležitou oblastí, které věnuje v rámci inkluzivního vzdělávání MŠMT velkou pozornost, je podpora sociálně znevýhodněných romských žáků. Mezi klíčové dotační tituly MŠMT v této oblasti patří například dotační podpora sociálně znevýhodněných romských žáků středních škol, konzervatoří a studentů vyšších odborných škol. Cílem je podpořit romské žáky/studenty ve studiu, zlepšit jejich vzdělávací výsledky, zamezit jejich předčasným odchodům ze vzdělávání. V roce 2020 bylo takto podpořeno přibližně 112 škol, což představuje cca 858 žáků a studentů.

Předmětem dalšího dotačního titulu je podpora integrace romské menšiny. MŠMT pomocí tohoto programu podporuje vzdělávání romských dětí a žáků, kteří přicházejí z nerovného prostředí, ve kterém jim hrozí nejen sociální vyloučení, ale také nerovné šance pro získání kvalitního vzdělání. Cílem programu je zajištění základních podmínek pro rozvoj společného vzdělávání romských žáků v hlavním vzdělávacím proudu prostřednictvím projektů, které podporují předškolní vzdělávání romských dětí, zvyšují jejich účast v předškolním vzdělávání i připravenost na úspěšné zahájení školní docházky, podporují spolupráci rodiny a školy v oblasti předškolního a základního vzdělávání, přispívají k úspěšnému vzdělávání romských žáků na základní škole a působí preventivně proti předčasnému ukončení vzdělávání romských žáků, podporují úspěšný přechod romských žáků základních škol na střední školy a napomáhají úspěšné integraci romských a ostatních dětí a žáků prostřednictvím volnočasových aktivit.

Dotační výzva má čtyři podporované tematické okruhy:

- a) Předškolní vzdělávání
- b) Spolupráce rodiny a školy v oblasti předškolního a základního vzdělávání
- c) Vzdělávání romských žáků na základní škole a podpora úspěšného přechodu na střední školu
- d) Volnočasové aktivity pro romské děti a žáky

V roce 2020 bylo podpořeno 27 projektů v celkové výši 11 018 865 Kč.

Programem dotační podpory školního stravování sociálně znevýhodněných žáků základních škol se podporují hlavně rodiny samozivitelů nebo rodiny, které se ocitly dlouhodobě v nepříznivé finanční situaci a velice těsně nesplňují podmínky pro pobírání dávek v hmotné nouzi. Cílem je zabezpečení pravidelné stravy pro žáky, ale i zlepšení jejich podmínek pobytu ve škole. V roce 2020 bylo na program vyčleněno 60 mil. Kč.

Na podporu inkluze a sociální integrace dětí se speciálními vzdělávacími potřebami byly v roce 2020 zaměřeny i projekty zjednodušeného vykazování, tzv. šablony (ESIF), prostřednictvím nichž mohly školy získat např. personální podporu v podobě sociálního pedagoga, školního asistenta, školního psychologa či školního speciálního pedagoga, finanční prostředky na vzdělávání pedagogů v oblasti inkluze nebo na aktivity zaměřené na zlepšování komunikace a spolupráce s rodinami dětí a veřejností a další.

b) Cíl: Do roku 2030 zajistit, aby všechny dívky a chlapci měli přístup ke kvalitnímu předškolnímu vzdělávání a péči, tak aby byli připraveni na primární vzdělávání

Česká republika klade velký důraz na implementaci konkrétních kroků pro naplňování tohoto cíle. Školský zákon stanovuje povinnost bezúplatně zařadit přednostně do předškolního vzdělávání děti ve věku 5 let, které v následujícím roce začnou realizovat povinnou školní docházku. Předškolní vzdělávání se organizuje pro děti ve věku zpravidla od tří do šesti let, nejdříve pak od věku dvou let, přičemž ty nemají na přijetí do mateřské školy právní nárok. V roce 2019 bylo novelou vyhlášky č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů, účinnou od 1. 9. 2020, zavedeno zrušení povinnosti zřizovat samostatnou třídu pro dvouleté děti. Od září 2017 jsou přednostně přijímány děti od čtyř let, od září 2018 od tří let.

Zavedení povinného posledního ročníku předškolního vzdělávání od 5 let dítěte si klade za cíl podpořit co nejspravedlivější startovní podmínky žáků a jejich dobrou přípravu na vstup do primárního vzdělávání. V současnosti jej navštěvuje 97 % populační kohorty. Dalším z kroků je soustavné budování a navyšování kapacit mateřských škol v regionech a lokalitách s nedostatkem míst, a to jak prostřednictvím národních, tak i ESIF zdrojů.

c) Cíl: Do roku 2030 zajistit rovný přístup ke kvalitnímu, cenově dostupnému, odbornému a terciárnímu vzdělávání

Česká republika soustavně podporuje zvyšování kvality vysokých škol i systému udělování akreditací. V roce 2016 např. vznikl nezávislý Národní akreditační úřad pro vysoké školství.

Pro zajištění lepšího navázání vysokoškolských studií na potřeby pracovního trhu při zachování vysokého potenciálu pro rozvoj akademického výzkumu byly novelou vysokoškolského zákona z roku 2016 vytvořeny dva profily bakalářských a magisterských vysokoškolských studijních programů, a to profesní a akademické.

Problematiku přístupu k terciárnímu vzdělávání diskutuje Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2020 v rámci priority „Udržet otevřený přístup k rozmanité nabídce terciárního vzdělání“, přičemž v tomto ohledu klíčová oblast přechodu ze středního do terciárního vzdělávání je strategií řešena průřezově.

Posilování vazby vzdělávacího systému na potřeby trhu práce je také jedním z prostředků, jak lépe čelit globálním výzvám a podpořit konkurenceschopnost České republiky. V květnu 2017 byl zahájen tříletý projekt Modernizace odborného vzdělávání, který rozvíjí kvalitu odborného vzdělávání a podporuje uplatnitelnost absolventů na trhu práce.

d) Cíl: Do roku 2030 zajistit, aby všichni občané měli znalosti týkající se udržitelného rozvoje, lidských práv, genderové rovnosti a konceptu globálního občanství

Záměrem ČR je zajistit, aby všichni občané měli znalosti týkající se udržitelného rozvoje, lidských práv, genderové rovnosti a konceptu globálního občanství. ČR a MŠMT přistupují k plnění tohoto kroku zejména skrze rámcové vzdělávací programy.

Oblast „Výchova demokratického občana“ vede žáka k aktivnímu občanství a obhajování a dodržování lidských práv a svobod, vychovává ho k úctě k zákonu a rozvíjí jeho cit pro spravedlnost, svobodu, toleranci a odpovědnost.

V rámci průřezového tématu „Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech“ je opět celý jeden okruh věnován pouze oblasti s názvem „Jsme Evropané“, jež předává žákům informace o kořenech a zdrojích evropské civilizace, integrace, ale také o fungování EU a jejích institucí.

Oblasti udržitelného rozvoje se cíleně věnuje závazné průřezové téma Environmentální výchova.

4.2.2. Zasedání a činnost Řídícího výboru Cíle udržitelného rozvoje č. 4 (SDG 4)

Všechna jednání Řídícího výboru se v roce 2020 konala distančně a byla poznamenána globálním uzavřením škol a přerušením prezenčního vzdělávání v důsledku koronavirové epidemie. Většiny online zasedání a webinářů a také přípravy dokumentů pro jednání na klíčových událostech roku Fóra na nejvyšší politické úrovni (HLPF) a Světového zasedání o vzdělávání (GEM 2020) se účastnil prof. Stanislav Štech jako člen RV za volební skupinu II (země střední a východní Evropy).

Ještě před pandemií plánovaná diskuse o přípravě Strategie akcelerace a transformace vyučování a učení dostala náhle nový význam. Jednání uskutečněné 2. 4. 2020 (COVID-19 Education Response) již otevřelo téma změny pod tlakem důsledků přerušování vzdělávání. Řídící výbor se aktivně podílel na třech aktivitách.

Forum na nejvyšší politické úrovni, které proběhlo 9. 7. 2020, zaměřené na přípravu opatření po odeznění pandemie (Education Post-Covid 19), identifikovalo na návrh Řídícího výboru tři rozhodující úkoly: inkluzivnost a spravedlivost v přístupu ke vzdělání musí zůstat hlavními principy vzdělávání ve fázi obnovy, posílit podporu učitelů a zachovat nebo dokonce zvýšit financování vzdělávacího sektoru.

Příspěvek výboru k Futures of Education spočíval v důrazu na multilaterální funkci UNESCO a na dlouhodobou strategii spolupráce mezi všemi klíčovými aktéry na národní, regionální i celosvětové úrovni. Výrazně zazněl požadavek na finanční pomoc světového společenství nejvíce postiženým (chudým) zemím.

Říjnové Světové zasedání ke vzdělávání (Global Education meeting – GEM 2020), které proběhlo ve dnech 19. – 22. 10. 2020 ve virtuální podobě, bylo jako každoročně vrcholem. Postupně bylo na jednáních výboru formulováno pět prioritních úkolů, jejichž realizace by měla zmírnit zaostávání v plnění cíle udržitelného rozvoje v oblasti vzdělávání do r. 2030. Již po první vlně se k 258 miliónům dětí a mladých, kteří se ocitli mimo vzdělávací systém a k 773 miliónům neovládajících základní gramotnosti přidalo další 25 miliónů dětí a mladých lidí.

První výzva během červnového jednání se týkala politického závazku vlád alespoň zachovat finanční výdaje na financování školství po skončení pandemické krize. Druhou výzvou bylo bezpečné otevírání škol respektující zásadu „školy zavírat jako poslední a otevírat jako první“. Třetí požadavek spočíval v upozornění, že krize nic nemění na formulaci hlavního cíle SDG 4 – inkluzivní a spravedlivé vzdělávání a rovnost dívek a chlapců v přístupu k němu. Čtvrtou výzvou je nutnost inovativně reagovat na podobu vyučování a učení a využít k tomu zkušeností s distančním vzděláváním. A pátým úkolem je zajistit všem žákům spravedlivou konektivitu a informační technologie pro kvalitní učení.

V rámci GEM 2020 proběhlo jednání na vysoké úrovni, na kterém byla přijata Deklarace reflektující prioritní kroky a závazky jednotlivých států, za účasti náměstkyně ministra školství, mládeže a tělovýchovy pro řízení sekce legislativy a mezinárodních vztahů Mgr. et Mgr. Dany Prudíkové, PhD.

Řídící výbor se dále také aktivně podílel na dokumentech 7. zasedání skupiny technické spolupráce (Technical Cooperation Group) o vhodných indikátorech plnění cíle SDG 4. Důraz kladl na to, aby adekvátní indikátory umožňovaly vypracovat strategie regionální spolupráce (srovnatelných zemí).

4.2.3. Národní zprávy a dotazníky v oblasti vzdělávání zpracované MŠMT v roce 2020

V průběhu roku 2020 se Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy zapojilo do zpracování těchto národních zpráv, dotazníků, či šetření UNESCO, nebo se na nich podílelo:

- *Survey on Higher Education – contribution of Higher Education to SDGs and to the „leaving no one behind“*
- *Consultation on the preparation of the Draft Medium-Term Strategy for 2022-2029*
- *Legal data validation – Atlas of girl’s and women’s right to education (Her Atlas)*
- *Tenth consultation of Member States on the application of the Convention and the Recommendation against Discrimination in Education (1960)*
- *Fifth Global Report on Adult Learning and Education (GRALE 5)*
- *7th Consultation of Member States on the implementation of the 1974 Recommendation concerning Education for International Understanding, Co-operation and Peace, and Education relating to Human Rights and Fundamental Freedoms*
- *4th Worldwide Survey of Quality Physical Education*

Dotazníky týkající se dopadů pandemie COVID-19 na oblast vzdělávání v České republice:

- *Reopening and reimagining Universities*
- *Survey of COVID-19 Pandemic Impact on National Education Planning Units*
- *Surveys on National Education Responses to COVID-19 School Closures*

4.2.4. Katedry UNESCO

Program UNITWIN/UNESCO Chairs vznikl v roce 1992 a spočívá v zakládání kateder UNESCO a sítě UNITWIN mezi institucemi vysokoškolského vzdělávání. V současnosti existuje po celém světě více než 830 kateder UNESCO a programů spolupráce UNITWIN v téměř 120 státech.

Jedinou Katedrou UNESCO v České republice je Katedra UNESCO pro muzeologii a světové dědictví, která vznikla v roce 1994 a která je nedílnou součástí Ústavu archeologie a muzeologie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně a je také z jejího rozpočtu plně financována. V roce 2015 prošla katedra revitalizací a byl předložen nový projekt na léta 2015–2019 pod názvem „Muzeologie – cesta k ochraně a zvyšování veřejného povědomí o kulturně historickém dědictví“, v rámci kterého se katedra zaměřuje na spolupráci na národní a mezinárodní úrovni, pořádání specializovaných kurzů a pravidelných přednášek zahraničních lektorů pro studenty Masarykovy univerzity, organizování, spoluorganizování a účast na profesních konferencích, seminářích a kolokviích, zprostředkování účasti studentů na profesních (dobrovolných) aktivitách v muzeích a na vydávání publikací. Na Sekretariát UNESCO v Paříži byl oficiálně podán návazný projekt s žádostí o pokračování v programu. Katedra se tematicky zaměřuje na teoretickou a aplikovanou muzeologii a muzeologickou péči o archeologické památky. Vedoucím katedry je prof. Mgr. Jiří Macháček, Ph.D. Činnost katedry řídí Rada, jejímiž členy jsou zástupci Masarykovy univerzity, Komise a hostující zahraniční profesori.

4.2.5. Síť přidružených škol UNESCO

Síť přidružených škol UNESCO (*UNESCO Associated Schools Network – ASPnet*) vznikla v roce 1953 a dnes je jejím členem více než 11,5 tisíc vzdělávacích institucí ve 182 zemích světa počínaje mateřskými školami a konče vysokými školami. Všechny tyto školy vedou své žáky a studenty ke čtyřem základním pilířům vzdělávání: učit se vědět, učit se konat, učit se být a učit se žít spolu. Hlavním cílem projektu je „*zlepšovat kvalitu vzdělávání pro všechny a přispívat k rozvoji lepšího porozumění mezi dětmi a mladými lidmi celého světa a tím přispívat k pevnému a trvalému míru*“. Přidružené školy UNESCO se v rámci své činnosti a v návaznosti na Průvodce pro národní koordinátory („*Guide for National Coordinators*“), který byl vydán Sekretariátem UNESCO v Paříži v roce 2018, zabývají třemi prioritními tématy: (1.) celosvětové občanství a kultura míru a nenásilí, (2.) udržitelný rozvoj a udržitelný životní styl, (3.) mezikulturní učení, podpora kulturní rozmanitosti a kulturního dědictví.

ČR (tehdy ČSSR) se do celosvětového projektu Sítě přidružených škol UNESCO zapojila již v roce 1966 a v současnosti je jejím členem 52 základních, základních uměleckých, středních, středních odborných a vyšších odborných škol. Samotná aktivita jednotlivých škol je velmi různorodá. Věnují se nejen vlastním dlouhodobým víceoborovým projektům v rámci uvedených tří prioritních oblastí, ale pořádají také Týden škol UNESCO, který je zaměřený na společně vybrané téma související s mezinárodním rokem vyhlášeným OSN nebo UNESCO. Ve školním roce 2019/2020 byly tématy Týdne škol UNESCO „Mezinárodní rok zdraví rostlin“, „350. výročí úmrtí Jana Amose Komenského“ a „Mezinárodní den biodiverzity“.

Jednou ročně se koná tzv. Valné shromáždění, kterého se účastní zástupci všech škol sdružených v Síti. Valné shromáždění určuje směřování Sítě pro příslušný školní rok a střednědobý výhled, slouží také k výměně zkušeností a informací mezi jednotlivými členy Sítě. Valné shromáždění také rozhoduje o přijímání nových škol do Sítě a volí členy Koordinačního týmu. Již 26. zasedání Valného shromáždění se uskutečnilo ve dnech 21. a 22. září 2020 v prostorách pořadatelské školy Akademie řemesel – Střední škola technická v Praze. Během zasedání proběhly volby do Koordinačního týmu Sítě na období 2020 – 2023, bylo schváleno přijetí nové školy, OA a VOŠS Ostrava – Mariánské Hory a také témat Týdne škol UNESCO na školní rok 2020/2021 (75. výročí OSN, Mezinárodní den biodiverzity, Mezinárodní den dobrovolníků).

Výkonným orgánem Sítě je tzv. Koordinační tým, který je složen z deseti volených zástupců škol, národního koordinátora a zástupce MŠMT. Zástupci škol jsou voleni během Valného

shromáždění na tři roky. Předseda Koordinačního týmu je zástupcem Sítě v Komisi. V prosinci 2020 proběhla online ustavující schůze nového Koordinačního týmu, na které byl novým předsedou Sítě přidružených škol UNESCO v ČR zvolen Mgr. Václav Pražák z Gymnázia Třeboň. Úlohu národního koordinátora Sítě plní Sekretariát Komise, který rovněž spravuje webovou stránku www.skoly-unesco.cz.

4.3. Činnost v oblasti přírodních věd

4.3.1. Český národní komitét pro Mezinárodní geovědní program UNESCO

Mezinárodní geovědní program UNESCO (IGCP) byl založen v roce 1972 z podnětu československých geologů. Český národní komitét pracuje na dobrovolné bázi a ke své činnosti využívá sponzorské dary, které distribuuje prostřednictvím každoročně vypsané transparentní soutěže za účelem financování nákladů spjatých s účastí řešitelů projektů na významných mezinárodních zasedáních a případně s organizováním pracovních zasedání (domácích i mezinárodních). Hlavním sponzorem je od počátku akciová společnost Severočeské doly s tím, že v r. 2020 se dalším významným sponzorem stala společnost GIS-GEOINDUSTRY s.r.o. Komitét vykonává dlouhodobě roli národního zástupce programu IGCP. V roce 2020 se Česká republika aktivně účastnila na řešení následujících šesti projektů IGCP:

- *IGCP 637 (Heritage Stone Designation)*
- *IGCP 640 (S4LIDE – Significance of Modern and Ancient Submarine Slope LandSLIDEs)*
- *IGCP 652 (Reading geologic time in Paleozoic sedimentary rocks)*
- *IGCP 653 (The onset of the Great Ordovician Biodiversification Event)*
- *IGCP 668 (Equatorial Gondwanan history and Early Palaeozoic Evolutionary Dynamics)*
- *IGCP 679 (Crataceous Earth Dynamics and Climate in Asia),*

V rámci těchto projektů byly komitétem přiděleny celkem 3 granty za účelem podpory aktivit českých skupin a prezentace výsledků české geologie na mezinárodním fóru. Ačkoliv situace v letošním roce nebyla z důvodů restriktivních opatření v souvislosti s globální koronavirovou pandemií nakloněna účasti českých vědců na mezinárodních konferencích či terénních výzkumech, došlo i tak ke vzniku řady významných publikací v prestižních mezinárodních impaktovaných časopisech s dedikacemi příslušným IGCP projektům.

Po 8 letech aktivní účasti ve Vědecké radě IGCP/UNESCO (IGCP Scientific Board), kde se od roku 2012 podílel každoročně na hodnocení nových návrhů a probíhajících projektů IGCP, ukončil RNDr. Jan Pašava, CSc. svou činnost ve Vědecké radě. Jeho přínos pro rozvoj mezinárodních geověd byl oceněn zástupci Earth Sciences and Geo-Hazards Risk Reduction Section (Dr. Ozlem Adiyaman, Paris) a rovněž vedoucím Vědecké rady UNESCO/IGCP (Prof. Sobhi Nasir, Oman).

Český národní komitét je dobře fungující orgán, jehož aktivity jsou ze strany UNESCO vysoce ceněny. Na úrovni ČR spolupracuje s Radou národních geoparků a Českým národním komitétem Mezinárodního hydrologického programu.

4.3.2. Rada národních geoparků

Rada národních geoparků je poradním orgánem ministra životního prostředí, který zajišťuje kromě stimulace a koordinace rozvoje a kvality národních geoparků také implementaci cílů Globálních geoparků UNESCO v ČR v rámci Mezinárodního programu geověd a geoparků.

Vzhledem k pandemické situaci nemohly být běžně provozovány aktivity, jakými jsou geoturismus a související geovědní osvěta v terénu. Geoparky postupně modifikovaly své aktivity a iniciativy v nové realitě, tedy evolučně nově, ještě s hlubším pochopením a respektem k přírodním zdrojům a procesům. Během nestandardní situace ztlumeného sociálního a ekonomického života národní geoparky zaměřily své úsilí na poskytnutí možností, jak zhodnotit volný čas trávený doma.

První jednání Rady proběhlo ve dnech 15. - 16. června 2020 v Geoparku Barrandien, první den proběhla terénní exkurze a druhý den zasedání s fyzickou přítomností všech členů (jen jeden člen byl připojen online). Na základě výsledků evaluačního řízení kandidátského geoparku Barrandien bylo ministru životního prostředí doporučeno certifikovat tento geopark na národní geopark a na základě výsledků revalidačního řízení recertifikovat NG Ralsko na další čtyři roky.

Podzimní online zasedání se konalo 19. října 2020. Rada se zabývala se především hodnocením dosaženého pokroku i řešením problémů a výzev spojených s činností Globálního geoparku UNESCO Český ráj a osmi národních geoparků (NG Egeria, NG Železné hory, NG Kraj Blanických rytířů, NG Podbeskydí, NG Ralsko, NG Vysočina, NG Broumovsko a NG Barrandien). Dále hodnotila pokrok svých dvou kandidátských geoparků (Geopark Královská Šumava a Geopark Krajina Břidlice). Na základě výsledků revalidačního řízení NG Vysočina a NG Podbeskydí bylo ministru životního prostředí doporučeno recertifikovat tyto geoparky na další čtyři roky. Dále Rada rozhodla o udělení titulu kandidátský geopark projektu Krajina břidlice. Také se diskutovala příprava česko-německé konference s názvem „Dědictví Země v geoparcích“, která by se měla odehrát v NG Barrandien v září 2021. Závěrem proběhla debata k vyslání českého delegáta ve věku 18 - 24 let do nově vzniklé platformy Globální sítě geoparků - Youth Forum.

Po celý rok navzdory pandemické situaci probíhala podpora vzdělávání zaměřeného na geoparky, výklad geologického dědictví a geoturismus ve formě online přednášek na Univerzitě Hradec Králové a Univerzitě Karlově v Praze. Na Univerzitě Hradec Králové geoparky, výklad geologického dědictví a geoturismus představují součást osnov studijního programu Katedry rekreologie a cestovního ruchu, kde jsou studentům umožněny praxe i pracovní stáže v českých i zahraničních geoparcích. V tomto roce byli studenti zapojeni i do projektu TAČR pro usměrňování návštěvnosti z přetížených lokalit mj. na nedocenené geostezky a geolokality Národních geoparků Český ráj, Železné hory a Broumovsko.

Zástupci Globálního geoparku UNESCO Český ráj a předsedkyně Rady se zúčastnili několika online zasedání Koordinačního výboru Evropské sítě geoparků i Globální sítě geoparků. V červnu (19. 6.) přednášela předsedkyně Rady na téma role místních komunit v geoparcích v rámci digitálního kurzu UNESCO Global Geoparks „Territories of Resilience“.

V rámci partnerství českých, německých a polských geoparků a geologických institucí v přeshraničním projektu GECON (síť geologické spolupráce) byly kromě putovní výstavy realizovány další zajímavé terénní akce a užitečné workshopy. Další spolupráce českých geoparků proběhla s geoparky dalších zemí (např. Slovensko, Island, Norsko, Finsko a Indonésie).

4.3.3. Český národní výbor Mezinárodního hydrologického programu (ČNVH)

V průběhu roku 2020 byla zabezpečena standardní komunikace se sekretariátem Mezivládního hydrologického programu UNESCO (IHP), v rámci východoevropského regionu a ve sdružení Podunajské spolupráce. Rok 2020 byl ovlivněn koronavirovou epidemií, proto veškerá jednání probíhala korespondenční, případně videokonferenční formou. Hlavními tématy byla příprava deváté fáze Mezivládního hydrologického programu a příprava Konference podunajských států.

Příprava IX. fáze Mezivládního hydrologického programu probíhala formou distribuce postupných verzí draftů (1 až 3 draft) a sběru připomínek. Česká republika uplatnila připomínky již k předchozí zero-order draft verzi plánu a konzistentně je uplatňovala dále,

tam, kde dosavadní připomínky nebyly dostatečně zohledněny, k třetímu draftu byly sekretariátem UNSCO-IHP zorganizovány videokonferenční projednání za účasti zástupců z České republiky.

Český hydrometeorologický ústav jako hlavní pořadatel ve spolupráci s dalšími organizacemi v průběhu roku 2020 zahájil přípravu dvou mezinárodních konferencí, které budou pořádány v září 2021. První z nich je XXIX. Conference of the Danubian Countries on Hydrological Forecasting and Hydrological Bases of Water Management (<http://www.danubeconference.eu/>), druhou pak tradiční česko-slovenská konference Hydrologické dny (<http://hydrologickedny.cz/>).

Odborníci z ČR pokračovali v zabezpečení Regionální spolupráce podunajských států, jejíž součástí bylo mimo jiné zahájení projektu zaměřeného na problematiku minimálních průtoků v povodí Dunaje (Lowflow project), který Česká republika koordinuje.

Hydrologická průtoková data z vybraných limnigrafických stanic za Českou republiku byla dodána do European Water Archive v rámci Global Run-off Data Center (GRDC), data za podzemní vody pak byla poskytnuta do International Groundwater Resources Assessment Centre (IGRAC), který je Globálním centrem pro podzemní vody (Global Groundwater Monitoring Network) UNESCO.

ČNVH provozuje internetové stránky <http://cnvh.cz/>, kde přináší informace o zajímavých aktivitách, publikací aj.

4.4. Činnost v oblasti společenských a humanitních věd

4.4.1. Doping ve sportu

Mezinárodní úmluva proti dopingu ve sportu (dále jen „Úmluva“) byla přijata na Generální konferenci UNESCO v Paříži dne 19. 10. 2005. Jde o mnohostrannou smlouvu, která pro ČR vstoupila v platnost dne 1. 6. 2007 (č. 58/2007 Sb. m. s.) a jejímž účelem je harmonizace a podpora boje proti dopingu ve sportu jako jednoho z negativních jevů, který je se sportem spojen. Nedílnými součástmi Úmluvy jsou Příloha I „Seznam zakázaných látek a metod“ a Příloha II „Mezinárodní standard pro terapeutické výjimky“.

Pro rok 2020 byla aktualizována Příloha I. Tato aktualizace reaguje na vývoj nových látek a metod zneužívaných k dopingu ve sportu a vstoupila v platnost dne 1. 1. 2020. ČR naplňuje Úmluvu i její aktualizaci prostřednictvím Antidopingového výboru ČR, který zabezpečuje antidopingový program ČR. Národní sportovní federace a sportovci jsou řádně informováni a poučováni o změnách Příloh Úmluvy a musí je dodržovat. Případy porušení antidopingových pravidel jsou projednávány disciplinárními orgány v ČR a mezinárodními sportovními federacemi a jsou trestány odpovídajícími sankcemi za provinění.

4.4.2. Program UNESCO pro řízení společenských přeměn (MOST)

Jedná se o jediný společenskovědní program UNESCO, který se zabývá vytvářením veřejných politik, transformačními procesy a řízením společenských přeměn. Program podporuje vědecké přístupy k řízení společnosti, umožňuje široký přístup k datům o společnosti, nabízí udržitelnost řešení společenských problémů a výměnu mezi zadavateli, řešiteli a uživateli v oblastech spadajících do společenskovědní problematiky. Členem Mezivládní rady programu MOST v letech 2017-2021 je člen Komise doc. PhDr. Zdeněk Uherek, CSc. Program je postaven na třech hlavních pilířích: 1. na výzkumu, 2. využití výzkumu v rozhodovacích procesech, 3. na využití výzkumu ve vzdělávání. Z programových priorit, tak jak byly rozvíjeny v roce 2020 (Philosophy; Silk Roads; General History of Africa; Sustainability of Science; Facilitating Intergovernmental Debate; Futures Literacy; MOST Schools) se nejdynamičtěji střední Evropu dotkly iniciativy soustředěné v oblasti Sustainability Science, jako jednoho z ústředních bodů tématu udržitelného rozvoje, který je též jedním z hlavních bodů strategie MOST 2016–2021. V rámci agendy Sustainability Science byla v roce 2020

široce diskutována iniciativa „Bridges“ implementovaná NABO (North Atlantic Biocultural Organization), kolem které se vytváří globální koalice institucí zabývajících se udržitelným rozvojem. Téma související s iniciativou Bridges se stalo též jedním z živě diskutovaných bodů Mezivládní rady programu MOST, jejíž konání bylo v roce 2020 z důvodu pandemie odloženo a uskutečnilo se ve dnech 30. – 31. března 2021. Celkové zaměření dílčích programů jednotlivých projektů MOST se i díky této iniciativě stále více orientuje na otázku vstupu humanitních a sociálních věd do environmentální problematiky.

4.5. Činnost v oblasti komunikace a informací

4.5.1. Mezinárodní program UNESCO Paměť světa

Program UNESCO Paměť světa vznikl v roce 1992 s cílem usnadnit uchování a ochranu dokumentárního dědictví a jeho zpřístupňování. V roce 1995 byl v rámci zmíněného programu vytvořen mezinárodní Registr Paměť světa, v němž má ČR zapsáno osm památek dokumentárního dědictví. Program prochází od podzimu 2017 přezkumem, v souvislosti s nímž byl ze strany generální ředitelky UNESCO do odvolání pozastaven proces dalších nominací dokumentárního dědictví pro zápis do Registru Paměť světa. Zástupci MK a NPÚ se však podíleli na agendě Pracovní skupiny k programu Paměť světa. Aktivitám Komise ve vztahu k programu je věnována samostatná část výroční zprávy č. 3.3.4.

5. ZAHRANIČNÍ AKCE

5.1. Výkonná rada UNESCO

5.1.1. Mimořádné virtuální zasedání Výkonné rady UNESCO

Ve dnech 8. – 9. června 2020 se uskutečnilo mimořádné virtuální zasedání Výkonné rady UNESCO. Na agendě jednání byly tři body: 1. Metody práce v době karantény, 2. Dopad COVID-19 na program a aktivity UNESCO a 3. 209. zasedání Výkonné rady: aktuální informace sekretariátu UNESCO o situaci v sídle UNESCO a dopadu na konání 209. Výkonné rady. Soubor rozhodnutí lze nalézt na webové stránce <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000373645>.

5.1.2. 209. zasedání Výkonné rady UNESCO

Ve dnech 2. – 10. července 2020 se za mimořádných hygienických opatření a v limitovaném počtu uskutečnilo 209. zasedání Výkonné rady UNESCO. Hlavním tématem, které se prolínalo do všech diskutovaných bodů agendy, byl dopad pandemie COVID-19 na program a aktivity organizace. Opakovaně komplikovaným tématem byla revize pracovních metod Výboru pro úmluvy a doporučení (CRE) a budoucnost Mezinárodní kanceláře pro vzdělávání (IBE). Čína trvala na svém návrhu, aby činnosti IBE byla rozdělena mezi Ženevu a Šanghaj. Pro řešení této situace byla ustanovena pracovní skupina, jejíž výstup by měl být přednesen na 210. zasedání Výkonné rady. Dalším zásadním tématem byla „Globální priorita Afrika“. Iniciativa Keni podpořená všemi africkými a řadou dalších států má za cíl přesměrovat maximální možnou míru pozornosti, ale především zdrojů směrem k Africe. Palestinská rozhodnutí byla již tradičně odložena bez debaty na další jednání Výkonné rady. Pracovní skupině k Paměti světa byl z důvodu pandemické situace na jaře 2020 prodloužen mandát do jara 2021. Členské státy si pro 209. zasedání Výkonné rady vyžádaly detailnější informace k výsledkům 2. a 3. pilíře Strategické transformace UNESCO. Soubor rozhodnutí lze nalézt na webové stránce: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000373889>.

5.1.3. 210. zasedání Výkonné rady UNESCO

Ve dnech 2. - 11. prosince 2020 se uskutečnila první část 210. Výkonné rady UNESCO. V důsledku koronavirové pandemie se jednání uskutečnilo virtuálně. Na program byly zařazeny

tzv. bezproblémové body agendy s tím, že komplikovanější jednání byla odložena na lednovou část Výkonné rady s nadějí, že bude moci proběhnout již prezenčně (pozn. i druhá část zasedání v lednu 2021 nakonec proběhla virtuálně, viz níže). Do všech bodů jednání se prolínaly dopady pandemie COVID-19. Průběh jednání narušila především procedurální debata o přijímání rozhodnutí v průběhu první části Výkonné rady. Jejím výsledkem bylo prodloužení Výkonné rady o jeden den, ani to však nevedlo k žádnému výsledku a její předseda zasedání i přes protesty některých členských států ukončil. V úvodním vystoupení generální ředitelka Audrey Azoulay informovala o úmyslu kandidovat na post generální ředitelky i pro druhý mandát na období 2021 - 2025. Tradiční palestinská rozhodnutí byla přijata konsensem, jako se děje již od podzimu 2017. Dále byly projednány pravidelné zprávy a audity organizace. Výkonná rada rovněž diskutovala přípravu střednědobé strategie a finančního rozpočtu organizace. K přípravě rozhodnutí vytvořila pracovní skupinu, ta by výsledek své práce měla předložit před zahájením druhé části 210. VR v lednu 2021.

Ve dnech 20. – 27. ledna 2021 se uskutečnila druhá část 210. zasedání Výkonné rady UNESCO, kterou z důvodu přetrvávající nepříznivé epidemiologické situace také nebylo možné uskutečnit prezenčně. Na zasedání bylo přijato rozhodnutí o Situaci v Autonomní republice Krym v oblastech působnosti UNESCO s tím, že další zpráva bude předložena na 211. zasedání Výkonné rady. Dále se diskutovala průběžná zpráva o střednědobé strategii UNESCO na období 2023-2029 a programu a rozpočtu na léta 2022-2025. Po dlouhých diskusích neprošel návrh malých ostrovních států o jejich zařazení mezi třetí globální prioritu UNESCO, společně s tématy Afrika a Rovnost pohlaví, a to zejména z finančních důvodů (vyžadovalo by to zřízení nové sekce v sekretariátu UNESCO). Dále se projednávala Strategická transformace UNESCO, v rámci níž zejména závěrečná zpráva o výsledcích 2. pilíře a průběžná zpráva o naplňování 3. pilíře Strategické transformace. Závěrečná zpráva o celém strategickém transformačním procesu bude předložena na 212. zasedání Výkonné rady. Soubor rozhodnutí lze nalézt na webové stránce:

<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000375642>.

6. VÝDAJE KOMISE V KČ ZA SLEDOVANÝ ROK

Členství v Komisi je čestné. Její členové nejsou za svou činnost odměňováni, ani jim nejsou propláceny cestovní náhrady. Jejich případná účast na akcích UNESCO, jež se konají v zahraničí, je hrazena z prostředků věcně příslušných ministerstev nebo institucí a organizací, které je na akce vysílají. Komise je koordinátorem a zprostředkovatelem při výběru účastníků, na financování se však nepodílí.

Komise v roce 2020 nezadávala žádné veřejné zakázky. Žádné účelové prostředky nebyly Komisi v roce 2020 přiděleny.

Počet zaměstnanců podle platových tříd k 31. 12. 2020		
Platová třída	Počet zaměstnanců	Z toho na částečný úvazek
9	1	0
12	1	0
14	1	0
Celkem	3	0

7. PLÁN ČINNOSTI A ROZPOČET KOMISE

7.1. Plán činnosti Komise

Spolupráce ČR s UNESCO je v programových oblastech UNESCO (vzdělávání, kultura, přírodní vědy, společenské a humanitní vědy, komunikace a informace) dána zejména

mezinárodně právními závazky, které pro ČR vyplývají z mnohostranných mezinárodních smluv sjednaných UNESCO (úmluvy UNESCO), a řádným programem UNESCO na období 2018-2021. Tato spolupráce je prováděna a financována věcně příslušnými ministerstvy v souladu se zákonem č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy, v platném znění.

Plán činnosti Komise se řídí především harmonogramem činnosti UNESCO a povinnostmi vyplývajícími ze Statutu Komise, zejména pokud jde o zasedání Komise a jejích orgánů.

7.2. Rozpočet Komise

Komise nedisponuje vlastním rozpočtem. Výdaje na chod Sekretariátu Komise jsou součástí rozpočtu MZV.

UNESCO využívá příspěvkovou stupnici schvalovanou Valným shromážděním OSN a upravenou dle počtu členských států UNESCO. Procentuální výše příspěvku České republiky do UNESCO byla v roce 2020 0,401 % z celkového rozpočtu organizace. ČR zaplatila v roce 2020 z rozpočtové kapitoly MZV celkový mandatorní finanční příspěvek do UNESCO ve výši 556 453 USD a 428 816 EUR. ČR dále uhradila příspěvek do Fondu světového dědictví ve výši 10 499 USD z titulu smluvní strany Úmluvy o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví a příspěvek do Fondu pro zachování nemateriálního kulturního dědictví ve výši 10 499 USD z titulu smluvní strany Úmluvy o zachování nemateriálního kulturního dědictví.

V roce 2020 přispěla ČR dále prostřednictvím MK dobrovolným příspěvkem ve výši 12 603 EUR do Mezinárodního fondu pro kulturní rozmanitost, který je určen na pomoc konkrétním projektům ze zemí s méně rozvinutou kulturní infrastrukturou, a dobrovolným příspěvkem ve výši 270 000 CZK do Fondu na ochranu kulturních statků za ozbrojeného konfliktu. Z rozpočtové kapitoly MŽP ČR rovněž poskytla příspěvek ve výši 4 400 USD do Fondu světového dědictví UNESCO za účelem pokrytí nákladů na hodnocení nových nominací pro zápis na Seznam světového dědictví v rámci mechanismu, který byl pro tyto potřeby přijat Výborem pro světové dědictví a umožňuje státům předkládajícím nové nominace zlepšit financování této klíčové činnosti odborného posuzování nových nominací.